

RPLI/7668/2022 P
Data 2022.05.10

Warszawa, 14 kwietnia 2022 roku

dr hab. Dominik J. Gajewski, prof. SGH

Zakład Prawa Podatkowego

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

RECENZJA

rozprawy doktorskiej mgr Damiana Proniewskiego

„Instrumenty wsparcia dla rozwoju odnawialnych źródeł energii”

Białystok 2021, ss. 253

napisanej pod kierunkiem prof. dra hab. Leonarda Etela

I. Wybór tematu, celów pracy oraz metody badawcze

Problematyka odnawialnych źródeł energii w bilansie energetycznym państw członkowskich Unii Europejskiej stała się w ostatnich czasach jednym z kluczowych zagadnień, nie tylko dla samej Unii Europejskiej, ale i dla poszczególnych państw członkowskich. Można obserwować znaczną aktywność w tym zakresie na gruncie uzgadnianych i przyjmowanych regulacji unijnych. Na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat dostrzec można ewolucję aktów prawnych regulujących odnawialne źródła energii. Stąd problematyka ta stała się niezwykle atrakcyjna z punktu widzenia poznawczego i badawczego. Tym bardziej, że można zaobserwować wiele zjawisk i mechanizmów towarzyszących temu rozwojowi. Na szczególną uwagę zasługuje analiza instrumentów wspierających rozwój odnawialnych źródeł energii, w tym instrumentów podatkowych.

Stąd problematykę dotyczącą instrumentów wspierających rozwój odnawialnych źródeł energii należy uznać za niezwykle ciekawą poznawczo, ale i istotną z punktu widzenia wdrożeniowego. Mając na uwadze fakt, że problematyka instrumentów towarzyszących rozwojowi odnawialnych źródeł energii ma nie tylko istotne znaczenie naukowo-badawcze, ale i praktyczne, staje się ona atrakcyjna z punktu widzenia dotychczasowych doświadczeń, ale i założeń przyjmowanych na najbliższe lata. Stąd na uznanie zasługuje temat podjęty przez Doktoranta, bowiem wpisuje się w europejski dyskurs na temat analizy instrumentów wspierających rozwój odnawialnych źródeł energii.

Dostrzega się, że Doktorant wybierając ten temat, miał również pełną świadomość doniosłości tej problematyki dla całej Unii Europejskiej, ale również dla przyszłych kierunków prac i ich znaczenia. To niewątpliwie uzasadnia celność obranego tematu.

Niewątpliwie kolejnym, ważnym argumentem, który zadecydował, że Doktorant trafnie podjął ten temat jest fakt, że w polskiej literaturze przedmiotu nie ma kompleksowego opracowania monograficznego, które w sposób wyczerpujący podejmuje analizę instrumentów podatkowych wspierających rozwój odnawialnych źródeł energii. Warto zwrócić uwagę, że w literaturze przedmiotu państw europejskich pojawiły się opracowania, ale odnoszące się do rozwiązań podatkowych z perspektywy konkretnych państwach (m.in. Austria, Niemcy).

Te wszystkie argumenty świadczą, że Doktorant podjął dojrzałą i przemyślaną decyzję wyboru tematu rozprawy doktorskiej, którą należy przyjąć z pełną aprobatą i zadowoleniem.

Głównym celem badawczym - jaki postawił w swojej pracy Doktorant - jest analiza prawnych instrumentów wsparcia odnawialnych źródeł energii ze szczególnym uwzględnieniem instrumentów podatkowych stosowanych w państwach o wysokim i pożądanym w odniesieniu do celów dyrektyw wzroście udziału odnawialnych źródeł energii. Ten cel należy uznać za wartościowy badawczo i mający istotne znaczenie dla analizowanych zagadnień w recenzowanej dysertacji. Tym bardziej, że zostało

określonych dodatkowo dwanaście celów szczegółowych, które podnoszą istotne zagadnienia badawcze. Należy jednak zauważyć, że pomiędzy tytułem pracy, a postawionym głównym celem badawczym jest pewna niespójność. Otóż Doktorant nie precyzuje w tytule pracy jakimi instrumentami będzie się zajmował (o jakim charakterze). Dopiero później w tekście pojawia się charakter badanych instrumentów („publicznoprawne instrumenty” – s. 90, „instrumenty podatkowe” – s. 8,92, „instrumenty rynkowe” – s. 77, czy wreszcie „instrumenty polityki energetycznej” – s. 101). Stąd szkoda, że Autor, nie pokusił się o precyzyjne określenie charakteru instrumentów w tytule rozprawy, a we wstępie nie doprecyzował zakresu badanych instrumentów z uzasadnieniem.

Pomijając powyższą uwagę, należy stwierdzić, że sformułowane cele badawcze zasługują na pełną aprobatę i uznanie. Postawione cele są przemyślane i mają kluczowe znaczenie dla postawionej hipotezy badawczej.

Autor recenzowanej rozprawy sformułował główną hipotezę badawczą na założeniu, że instrumenty podatkowe w połączeniu z innymi instrumentami wsparcia przyczyniają się do rozwoju odnawialnych źródeł energii. Poza tym Doktorant formułuje dodatkowe hipotezy szczegółowe, które doprecyzowują kilka istotnych wątków badawczych, które niewątpliwie mają znaczenie dla istoty rozważań. Wydaje się jednak, że są to nie tyle przypuszczenia, a tezy badawcze, których trafność należałoby dowieść. Niezależnie od tego należy zgodzić się z trafnością postawionych tez badawczych, zarówno głównej, jak i częściowych.

Prowadzone w rozprawie rozważania konsekwentnie zmiierzają do pozytywnej weryfikacji tez badawczych. Ostatecznie Autor dochodzi do wniosku, że postawione tezy są prawidłowe. Ta konkluzja jest wyczerpująco uzasadniona, oparta na merytorycznych i logicznych argumentach, wnioskach, dojrzałych naukowo konkluzjach oraz pojawiających się postulatach *de lege lata* i *de lege ferenda*, które Autor prezentuje w całej rozprawie.

Doktorant sygnalizuje w jednym zdaniu, że rozprawa została opracowana w oparciu o kilka metod badawczych, „w tym” (cyt. za Doktorantem) o metodę: dogmatyczną, porównawczą i dedukcyjną. Doktorant nie informuje natomiast, o tym jakie inne metody zostały wykorzystane, a ponadto nie precyzuje w jakim zakresie zostały wykorzystane wymienione metody badawcze. Niemniej technika wykorzystania tych trzech metod nie budzi żadnych zastrzeżeń.

Wydaje się, że Doktorant powinien również – w Wprowadzeniu - jasno określić na jaki dzień jest stan prawny podejmowanej problematyki w dysertacji.

II. Systematyka rozprawy doktorskiej; merytoryczne uwagi szczegółowe

Praca składa się z Wprowadzenia, pięciu rozdziałów merytorycznych oraz Wniosków. Doktorant wprowadził podział w poszczególnych rozdziałach merytorycznych na podrozdziały, co sprawia, że układ pracy jest przejrzysty i rzeczowy merytorycznie. Zabrakło natomiast na końcu każdego rozdziału podsumowania, które mogłoby być ciekawym i wartościowym merytorycznie zakończeniem, zawierającym częściowe wnioski i konkluzje, mogące stanowić wartościowe wsparcie dla końcowych wniosków dysertacji.

Uporządkowany i przemyślany układ pracy został dostosowany do udowodnienia tez badawczych. Wszystkie rozdziały w sposób wyczerpujący odnoszą się do pytań badawczych postawionych przez Doktoranta. Poszczególne rozdziały stanowią służebną rolę w stosunku do postawionej tezy głównej.

Na aprobatę zasługuje również chronologia poszczególnych rozdziałów, która pozwala odbiorcy w sposób właściwy zrozumieć istotę problemu i przedstawione przez Doktoranta zagadnienia badawcze.

Autor w sposób interesujący analizuje prawo unijne w zakresie odnawialnych źródeł energii. Potrafi w sposób ciekawy i interesujący dostrzec pewne nurty w pracach legislacyjnych Komisji Europejskiej. Dzięki temu dochodzi do interesujących i

wartościowych konkluzji, które są dużą wartością recenzowanej pracy. Jednocześnie w swoich rozważaniach, Doktorant posługuje się sformułowaniem „prawo wspólnotowe” (m.in. s. 122, 219, 226), które należy uznać za nieprawidłowe, bowiem obecnie istnieje Unia Europejska, a więc prawidłowym pojęciem jest prawo unijne.

Mój duży niedosyt poznawczy stanowi brak w opracowaniu analizy prawa międzynarodowego, o której wspomina Autor we wstępie dysertacji (s.10). Być może Autor miał na myśli omówienie regulacji prawnych wybranych państw członkowskich Unii Europejskiej (do których zresztą odwołuje się). Jednak ustawodawstw innych państw członkowskich UE nie można zaliczać do prawa międzynarodowego (do którego należą ratyfikowane umowy międzynarodowe).

Rozdział czwarty poświęcony podatkowym instrumentom wsparcia odnawialnych źródeł energii odzwierciedla założenia polskiej polityki podatkowej. Autor potrafi dostrzec zalety i wady poszczególnych rozwiązań co czyni to w sposób nie tylko wartościowy merytorycznie, ale również niezwykle interesujący. Ten rozdział stanowi dużą wartość poznawczą, która zasługuje na szczególną uwagę.

W całej pracy Doktorant posługuje się pojęciem „kraj” zamiast „państwo”. Mając na uwadze charakter i rolę pojęcia „państwa” w świetle międzynarodowego prawa publicznego - będzie ono właściwe do zastosowania. Zaś pojęcie „kraj” odnosi się bardziej do ujęcia geograficznego. Zastosowanie tej reguły można również dostrzec w regulacjach prawnych Unii Europejskiej.

Na uwagę i pozytywną ocenę zasługuje również ostatnia część pracy – określona jako Wnioski. W niej Doktorant zawiera wiele wartościowych naukowo i interesujących spostrzeżeń i konkluzji. Niewątpliwie stanowią one dużą wartość merytoryczną całej pracy doktorskiej. Doktorant odnosi się również do wszystkich postawionych tez badawczych (głównej i szczegółowych). Równocześnie w tej części pojawiają się nowe wątki merytoryczne (np. analiza wniosków Najwyższej Izby Kontroli skierowana do Ministra Klimatu i Środowiska z odniesieniami źródłowymi – s.

214), które powinny być przedmiotem analizy w ramach jednego z rozdziałów merytorycznych.

Podsumowując, powyższa systematyka rozprawy jest w mojej ocenie prawidłowa, z punktu widzenia weryfikacji sformułowanych - we wstępie – tez badawczych. Przedstawiona charakterystyka głównych wątków badawczych zawartych w recenzowanej pracy jednoznacznie wskazuje, że w swojej rozprawie doktorskiej mgr Damian Proniewski podejmuje skuteczną próbę rozwiązania niezwykle istotnego problemu związanego z rolą instrumentów w kształtowaniu rozwoju odnawialnych źródeł energii na obszarze Unii Europejskiej.

III. Zakres i sposób wykorzystania literatury i orzecznictwa

Recenzowana praca została oparta na szeroko wykorzystanej literaturze przedmiotu. Doktorant wykorzystał najważniejsze pozycje z krajowej literatury przedmiotu, jak również pozycje zagraniczne. Chociaż uważam, że można było wykorzystać więcej - bogatej i wartościowej - austriackiej i niemieckiej literatury przedmiotu.

Na uwagę i aprobatę zasługuje również dogłębna analiza orzecznictwa sądów administracyjnych. Cytowane wyroki zostały dobrane w sposób przemyślany i wartościowy, co świadczy o gruntownej znajomości linii orzeczniczych. Natomiast duży niedosyt stanowi szczątkowe powoływanie się na orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (tylko dwa wyroki). A przecież dorobek orzeczniczy TSUE w zakresie odnawialnych źródeł energii jest już bogaty.

Natomiast wykaz orzeczeń sądowych umieszczony na końcu dysertacji powinien być podzielony na orzecznictwo krajowe i unijne. Zaś orzeczenia należałoby usystematyzować według hierarchii czasowej (od najstarszych do najmłodszych).

Sposób cytowania w przypisach poszczególnych pozycji bibliograficznych oraz przyjęta przez Autora metoda powoływania się na poglądy innych Autorów są bez zastrzeżeń.

Wykaz aktów prawnych – umieszczony na końcu pracy - nie został uporządkowany. Akty prawne nie zostały podzielone na: akty prawa unijnego, akty prawa krajowego i zagraniczne akty prawne. Poza tym w ramach poszczególnych rodzajów aktów prawnych zabrakło podziału ze względu na hierarchię źródeł prawa, jak również chronologię czasową (od najstarszych do najmłodszych).

IV. Język, styl i forma pracy

Styl, jakim została napisana praca jest satysfakcjonujący. Pracę czyta się łatwo, można powiedzieć wręcz przyjemnie. Język i styl recenzowanej pracy świadczy o właściwych kwalifikacjach naukowych Autora, który formułuje swoje poglądy w sposób jasny i zrozumiały. Styl i formę pracy należy ocenić wysoko, co niewątpliwie wpływa na całościową ocenę recenzowanej rozprawy doktorskiej. Autor nie ustrzegł się jednak pewnych potknięć językowych (np. na s. 200 określając państwo Luksemburg jako Luxembourg; odwołując się do rozwiązań prawnych funkcjonujących w Stanach Zjednoczonych – zamiast Stanach Zjednoczonych Ameryki; na s. 77 powołanie się na orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości – zamiast Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej; na s. 450 czy 494 powoływanie się na orzeczenia Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie, zamiast Naczelnego Sądu Administracyjnego; np. na s. 142 powoływanie się w tekście na orzecznictwo bez odniesień do konkretnych orzeczeń). Jednak te potknięcia nie wpływają na ogólną wysoką ocenę pracy.

V. Uwagi końcowe i konkluzje

Podsumowując, z pełnym przekonaniem stwierdzam, że recenzowana rozprawa doktorska mgr Damiana Proniewskiego stanowi oryginalne opracowanie zagadnienia, które – co należy podkreślić – nie zostało dotąd – w ujęciu prezentowanym w rozprawie doktorskiej – opracowane monograficznie w doktrynie prawa polskiego. Autor niewątpliwie wykazał się wszechstronną wiedzą teoretyczną oraz umiejętnością samodzielnego rozwiązywania zagadnień naukowych.

Mając na uwadze powyższe stwierdzam, że recenzowana rozprawa doktorska mgr Damiana Proniewskiego, stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, zaś Doktorant wykazuje się ogólną wiedzę teoretyczną w dyscyplinie nauki prawne oraz umiejętnością samodzielnego prowadzenia pracy naukowej, a zatem w pełni odpowiada to przesłankom określonym w art. 13 ust. 1 i 2 ustawy z 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (tekst jedn. Dz. U. z 2017 r., poz. 1789 ze zm.), w związku z czym może stanowić podstawę dalszych stadiów przewodu doktorskiego. W konkluzji opowiadam się za dopuszczeniem mgr Damiana Proniewskiego do publicznej obrony rozprawy doktorskiej.

Dominik J. Gajewski

